

Пісьмо пра шчасце я так і не атрымаў

Яехаў з турысцкага паходу па Карэльскім пераахы. Шлях мой ляжаў праз Санкт-Пецярбург, горад, што заўсёды прыцягваў маю ўвагу сваёй багатай гісторыяй. І цяпер, карыстаючыся выпадкам, я яшчэ раз захацеў прайсціся па яго ажыўленых праспектах, шырокіх вуліцах. Гуляючы па горадзе, я звярнуў увагу на краму з вельмі ўжо яркай шыльдай «Ювелірная вырабы». Чамусьці захацелася зайсці туды.

У вітрынах з падсветкай з розных бакоў усё так і зіхацела. Выбар быў захапляльны, на любы густ і гаманец.

Ужо хацеў выйсці з крамы, але маю ўвагу прыцягнула постаць жанчыны, якая падалася вельмі знаёмай. Яна выбрала сабе пярсцёнак з каштоўным каменем. Падышоў бліжэй да вітрыны, жанчына павярнулася, і мы пазналі адно аднаго. Ды і як не пазнаць, калі гэта была мая вучаніца.

Галля энергічна працягнула мне руку. Я таксама быў вельмі рады такой сустрэчы, бо заўсёды настаўніку прыемна

бачыць тых, каго ён калісьці рыхтаваў да самастойнага жыцця. Каб пагутарыць, мы выйшлі з крамы і пайшлі ў бліжні скверык. Успаміналі школьныя гады, Галіных аднакласнікаў. Я прыглядаўся да Галі і мне чамусьці падалося, што яе нешта трывожыць і не дае душэўнага спакою. Хоць прыгожы выгляд, шыкоўнае адзенне, дарагія для звычайнага дня ўпрыгажэнні гаварылі пра тое, што жыве яна ў спрыяльных умовах, матэрыяльна забяспечаная. І, як выветлілася крыху пазней, мае падзэрэнні мелі падставу. Галля прызналася, што яна не знайшла свайго шчасця.

— Пётр Паўлавіч, відаць я вінаватая перад сваімі настаўнікамі, што пачала сваё жыццё не так, як вы мяне вучылі, — гаварыла яна. — Памятаеце, я ж была добрай вучаніцай.

Сапраўды, я добра памятаў Галю — выдатніцу, спартсменку, аматара мастацкай літаратуры, завадатара і арганізатара розных спраў. І прыгажуню — на яе ўпотаі заглядаліся многія хлопцы. Памятаў, што, скончыўшы школу, яна паступіла ў Ленінградскі медінстытут. Што

было далей, я не ведаў. Як расказала Галля, было вось што.

Ужо некалькі гадоў як Галля выйшла замуж. Яе муж — прадпрымальнік. Мае шэраг сваіх крам. Ён намнога старэйшы за яе, але гэта не стала перашкодай для стварэння сямі.

А потым... Потым пачаліся сямейныя будні. Муж аказаўся не зусім такі, якім яго Галля лічыла спачатку. Праўда, ён ніколі не прыходзіў дадому п'яны, да маладой жонкі ставіўся заўсёды роўна і спакойна. І з цягам часу Галля заўважыла, што яна губляе сваю самастойнасць і становіцца ценем свайго мужа.

«Навошта табе інстытут? — пераконваў ён жонку. — Навошта табе гэтыя прыёмы хворых? Працаваць табе ўсё роўна не будзе патрэбы. Мы можам купіць тое, што нам трэба. І адпачыць на любым узбярэжжы, і дома ўсяго хапае...» І Галля кінула інстытут.

«Жанчына павінна быць заўсёды прывабнай, яна павінна паказаць сябе ў свеце», — казаў ён. І Галля пачала наведваць касметычныя кабінеты, набываць дарагія

ўпрыгажэнні, каб выглядаць адпаведным чынам, быць такой, якой хацеў бачыць яе муж. Проста прыгожай, вельмі прыгожай рэччу яго дома. Мне чамусьці захацелася прыпыніць яе расказ, спытаць, як магла яна так хутка згубіць свае цудоўныя юнацкія мары, але я чамусьці ўстрымаўся. Бо ў Галіных вачах было столькі невыказанай разгубленасці. Як на споведзі, яна выклдала мне свае сумненні, усё, што было ў яе на сэрцы. Ёй так хацелася вярнуцца да сваіх юнацкіх мар, убачыць сябе такой, якой яна была ў школьныя гады.

— Вы памятаеце наш дыспут «Шчасце цяжкі дарог». Памятаеце, як я спарачалася з Васем, які казаў, што для шчасця абавязкова патрэбны камфорт і розныя бытавыя выгоды. А я ж тады сцвярджала, што пасапраўднаму шчаслівы той, хто выбраў сабе дарогу рамантыкі, хто ўвесь час у пошуках, хто перш за ўсё думае, што зрабіць добрага для іншых людзей. Шчаслівыя тыя, хто не баіцца цяжкасцяў, а пераадоўвае іх.

Гэты дыспут праходзіў напружана, выпускных экзаменаў, і

Галля тады гаварыла пра іншыя жыццёвыя дарогі, што выбіраюць смельцы і настойлівыя. І раптам гэты нечаканы фінал: шыкоўная кватэра-клетка, адсутнасць працы і сяброў.

«Раніцай праводжу мужа на работу. Вечарам сустракаю. Толькі і клопату, што прыбраць кватэру, наведваць розныя атэльы ды пагаспадарыць на кухні. І так дзень пры дні. А да мужа я ўжо не так і прывязана. Мы як бы жывём рознымі жыццямі. У яго свая праца, свае інтарэсы і хвалеванні. Яны мне не заўсёды па душы, але што зробіш».

— Ці чула ты што пра Мікалая? — успомніў я юнацкае сяброўства Галі.

— О, у яго вельмі цікавае рэдакцыйнае выдання, і

Жыве ў Мурманску. Шмат падарожнічаў, многае перажыў, многае бачыў. Я яму зайздросчу. Дарэчы, запрашаў мяне да сябе на работу. А можа, мне сапраўды паехаць, — нечакана сказала яна, апусціўшы вочы. — Я вам абавязкова напішу, раскажу, як склалася маё далейшае жыццё, — сказала яна пры развітанні.

Ядоўга чакаў пісьма пра шчасце. Але так і не атрымаў. А хацелася. Бо яно было б сведкам таго, што Галля на дарозе да шчасця. Простага, чалавечага і так неабходнага кожнаму.

Пётр САЧЫЎКА,
заслужаны настаўнік
Беларусі,
в. Цырын, Карэліцкі раён.

■ Ёсць праблема

АСЦЯРОЖНА: ПСІХАЛАГІЧНЫ ГВАЛТ!

«Чубіць» не кулакамі, а словамі... Гэта як?

Часцяком сужэнцы ў парыве нянавісці апускаюцца да запалохвання, забарон сустракацца з роднымі і блізкімі, непрыстойных зваротаў і заўваг. Не менш вар'яцкія спосабы «асадыць» партнёра — умяшанне ў асабістае жыццё і паталагічная рэўнасць. Асцярожна! Гэта псіхалагічны гвалт! Чаму варта спыніць маральнае ўшчамленне? Да чаго можа прывесці псіхалагічнае насілле? На гэтыя пытанні шукаем адказ у гісторыі 27-гадовай Маргарыты (імя зменена), якая не адзін год пакутвала ад псіхалагічнага гвалту з боку мужа, але паверыла ў свае сілы і пачала актыўна дзейнічаць.

Да вяселля маладыя людзі сустракаліся восем месяцаў. Аднак спатканні гэтыя цяжка было назваць сапраўднымі каханнем. «Дзіўныя былі ў нас адносіны: то мы сустракаліся, то сварыліся без нагоды, — прызнаецца дзяўчына. — Праз месяц ён пачаў закатаваць істэрыкі на роўным месцы. Потым я даведалася пра цяжарнасць. Першае пачуццё — страх. Мне цяжка было ўявіць сумеснае жыццё з гэтым чалавекам, пужалі яго перыядычныя праўвы агрэсіі. Аднак думкі пра аборт адмяталіся самі сабою. Я пачала жыць па прынцыпе «сцерпіцца — злюбіцца».

Пасля таго, як мы ўпершыню схадзілі на УГД і ўбачылі малага, ён пасадзіў мяне ў машыну і павёз у ЗАГС, — працягвае Маргарыта. — Я была ў разгубленасці: ён нават не папярэдзіў, прапанову не зрабіў, усё вырашыў за мяне». Чалавек не ведаў слова «не». Тады ў машыне сыхалі мат і абразы. Калі дзяўчына прыйшла дахаты, у яе пачалася істэрыка. Ужо ўвечары хлопец пачаў суцяшаць «каханую», называць лапулечкай...

«Самае гадоўнае, на людзях ён паводзіў сябе як самы лепшы мужчына на свеце, — кажа жанчына. — Калі я цяжарная апынулася ў бальніцы,

ён пры суседках па палаце гладзіў жывоцік. Дзяўчаты зайздросцілі такім цёплым адносінам. Ведалі б яны, што рабілася ў маёй душы... Я заўсёды баялася яму штосьці сказаць, кантралявала свае думкі, не магла звярнуцца да яго па дапамогу.

Аднойчы ў парыве сваркі ён штурхнуў мяне, цяжарную, і я ледзь не павалілася жыватом на асфальт. Зноў істэрыка, шок, слёзы. Зноў пачаліся банальныя sms-кі. Я спадзявалася на адзінае: мы распішамся і ўсё наладзіцца...

За псіхалагічным гвалтам услед рушыў эканамічны ціск. Муж Маргарыты за два гады сумеснага жыцця ніколі не працаваў, бо прыйшоў да высновы, што ў Мінску няма нармальнай працы для 26-гадовага мужчыны. «Па натуре ён гультай, — сцвярджае Рыта. — Пры гэтым забараняў браць грошы, якія даваў былі муж — бацька маёй дачкі на яе выхаванне. У выніку — мы чацвёрка жылі на дапамогу па доглядзе за дзіцем. Даходзіла да таго, што мяне цішком падкармлівала маці: то сырок глазураваны дасць, то бананам пачастуе, бо адчыніш лядоўню, а там — мыш павесілася». Жанчына не магла купіць сабе штаны ўзімку,

хадзіла ў падраным абутку, даношвала адзенне сяброўкі, а лішняю капейку пакідала на малых.

— Яшчэ яго маці ўвесь час вучыла, як я павінна паводзіць сябе з сынамі, нягледзячы на мой вопыт. Муж ва ўсім патураў сваёй маці. Не так прыгатавала кашу — я дрэнная матуля, не туды пайшла на прагулку з дзіцем — мяне пазбавяць бацькоўскіх правоў... Мяне ў гэтым пераконвалі, і я насамрэч пачала ў гэта верыць.

Праз некаторы час мы вырашылі здымаць кватэру, бо з маімі бацькамі муж не ўжываўся. Аднойчы

ДАВЕДКА «ЗВЯЗДЫ»

У Беларусі псіхалагічны гвалт хоць раз у жыцці перажывалі 82,1% жанчын і 70,9% мужчын. Пад гэты від насілля падпадаюць пераважна большасць жанчын незалежна ад сацыяльна-дэмаграфічных характарыстык і мужчыны ва ўзросце 18—29 гадоў, якія маюць няпоўную сярэднюю або сярэднюю адукацыю і жывуць у сельскай мясцовасці, з нізкім узроўнем матэрыяльнага дабрабыту.

Каля 50% мужчын і жанчын лічаць, што ў адносінах паміж мужам і жонкай дазволена рэўнасць, каля 39% мужчын і жанчын не выключаюць магчымасці ўмяшання ў асабістае жыццё партнёра і выкарыстоўваюць непрыстойныя жарты і заўвагі, каля 34% сужэнцаў дапускаюць лаянку ў зносінах з партнёрам.

паехалі пагасцяваць да яго маці. Паступова я зразумела, што муж і не збіраўся шукаць жыллё для нашай сям'і. Праз некаторы час пачаў зрывацца на маю дачку, таму прыйшлося завезці яе да бабулі. Маці высылала мне яе малюнкi, я чытала ёй казкі па тэлефоне, па начах глядзела на яе фотаздымкі і плакала, бачыліся мы толькі па выхадных...

Разумела, што так жыць невыносна, але баялася штосьці прадпрымаць. На самай справе, я сама ніколі не расказала б пра свае праблемы, каб мяне не падштурхнулі. Нумар гарачай лініі для пацярпелых ад дамашняга гвалту падказаў бацька маёй дачкі. Мы з псіхалагам абмеркавалі мае праблемы, і я зразумела: тое, што адбываецца ў маёй сям'і, — гэта псіхалагічны гвалт. Разам мы разгледзелі розныя варыянты развязкі маёй праблемы, змадзлявалі магчымыя будучыя жыццёвыя сцэнары, спецыялістка растлумачыла мае правы і падказала,

куды трэба звярнуцца. З моманту першага звароту на лінію прайшло каля чатырох месяцаў. Увесь гэты час я знаходзіла эмацыянальнаму падтрымку па тэлефоне ў спецыялістаў. Дзякуючы гэтай падтрымцы я стала ўпэўненай, здолела прааналізаваць свае адносіны і знайсці ў сабе сілы ўсё змяніць.

У хуткім часе жанчына цішком падала дзве заявы ў суд — на развод і на выплату аліментаў — і пачала чакаць...

— У той дзень я варыла суп, ён гуляў з дзіцем на вуліцы. Мне прыйшло на тэлефон sms-паведамленне, што мяне выклікаюць у суд у якасці істца. Я чакала, калі прыйдзе яму. Потым пачаўся 2-гадзінны скандал.

Яшчэ не адзін раз былі муж заходзіў да Маргарыты з папрокамі, запалохваннямі і абразамі, хацеў дзяліць праз суд дзіцячыя рэчы і пасляродавыя грошы. Пасля разводу жанчына падала на яго заяву ў міліцыю за абразы, яму далі штраф, пасля чаго пачаў падбіраць словы пры зносінах з маці свайго сына. «Маё першае пачуццё пасля разводу, быццам я скінула запlechнік, які быў нагужаны цяжкім каменнем, — усміхаецца наша гераіня. — Я зноў самаўпэўненая жанчына, мне зноў хочацца жыць і бачыць, як растуць дзеткі, хочацца хадзіць па магазінах, прыбірацца і фарбавацца, я зноў шчаслівая.

Алена ВОЎКАВА

ШТО РАІЦЬ ПСІХОЛАГ?

«Псіхалагічны гвалт, як і любы іншы від насілля, ні ў якім разе трываць нельга, — раіць **Наталля ПЯТРОВА, псіхалаг-кансультант агульнанацыянальнай гарачай лініі для пацярпелых ад дамашняга гвалту МГА «Гендарныя перспектывы»**. — Гэта любыя абзыванні, знявагі і патрабаванні, пададзеныя ў грубай форме, шантаж, крык, лаянка, заўсёднявыя папрокі, прымус да чаго-небудзь, паталагічная рэўнасць, любы контроль. Калі словы зневажаюць годнасць і прыносяць псіхалагічныя пакуты, калі ад іх партнёру робіцца дрэнна, балюча, невыносна, калі пачынае падаць самаацэнка — гэта, без сумнення, прыкметы псіхалагічнага насілля. Трэба адрозніваць партнёра, што не падабаецца, прапапоўваць альтэрнатыву. Трэба цвёрда выбудоўваць свае межы і даваць адпор: «так са мной не рабі — гэта зневажальна і недапушчальна».